

Правове забезпечення банківської таємниці

Мороченець К.С., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Геліч Ю.О.*

Банківська система в будь-якій країні є важливою складовою економіко-господарського механізму. В сучасному світі для необхідної умови нормального функціонування комерційних банків є збереження банківської таємниці. Положення, присвячені основним засадам банківської таємниці, містяться як у загальному, так і у спеціальному банківському законодавстві. Згідно зі статтею 1076 Цивільного кодексу України банк гарантує таємницю банківського рахунка, операцій за рахунком і відомостей про клієнта. [1]

Банківська таємниця - інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку. [2]

Застосування норм про банківську таємницю пов'язане в першу чергу з труднощами визначення цього поняття та її складових. Банківська таємниця, як один із важливих принципів роботи комерційних банків є різновидом комерційної таємниці. Питання комерційної таємниці регулюються статтями 36, 162 ГК України, статтями 505-508, 1076 ЦК України, Законом України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. та «Про захист інформації в автоматизованих системах» від 5 липня 1994 р. [3]

Банківською таємницею, зокрема, є:

1) відомості про банківські рахунки клієнтів, у тому числі кореспондентські рахунки банків у Національному банку України;

2) операції, які були проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди;

3) фінансово-економічний стан клієнтів;

4) системи охорони банку та клієнтів;

5) інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи - клієнта, її керівників, напрями діяльності;

6) відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація;

7) інформація щодо звітності по окремому банку, за винятком тієї, що підлягає опублікуванню;

8) коди, що використовуються банками для захисту інформації. [2]

Положення цієї статті не поширюються на інформацію, яка підлягає опублікуванню. Перелік інформації, що підлягає обов'язковому опублікуванню, встановлюється НБУ та додатково самим банком на його розсуд.

Комерційні банки зобов'язані забезпечити збереження банківської таємниці шляхом:

1) обмеження кола осіб, що мають доступ до інформації, яка становить банківську таємницю;

2) організації спеціального діловодства з документами, що містять банківську таємницю;

3) застосування технічних засобів для запобігання несанкціонованому доступу до електронних та інших носіїв інформації;

4) застосування застережень щодо збереження банківської таємниці та відповідальності за її розголошення у договорах і угодах між банком та клієнтом.

Службовці банку при вступі на посаду підписують зобов'язання щодо збереження банківської таємниці. Керівники та службовці банків зобов'язані не розголошувати та не використовувати з вигодою для себе чи для третіх осіб конфіденційну інформацію, яка стала відома їм під час виконання їхніх службових обов'язків.[3]

Банку забороняється надавати інформацію про клієнтів іншого банку, навіть якщо їх імена зазначені у документах, угодах та операціях клієнта. Банк має право надавати загальну інформацію, що становить банківську таємницю, іншим банкам в обсягах, необхідних при наданні кредитів, банківських гарантій. [4]

У ст. 64 Закону України «Про банки і банківську діяльність» також встановлено обов'язок банків здійснювати ідентифікацію клієнтів. Інформація щодо ідентифікації осіб у разі обґрунтованої підозри про те, що кошти отримані злочинним шляхом, повинна повідомлятися банками відповідним органам згідно законодавства, що регулює боротьбу з організованою злочинністю. Аналогічні вимоги містяться і в ст. 18 Закону України від 12.07.2001 р. «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».[3]

В законодавстві України передбачені дії щодо відкриття певної інформації, що містить банківську таємницю (ст.62 ЗУ «Про банки та банківську діяльність») та щодо відповідальності за порушення цього процесу. Відкривати певну інформацію можна державним органам влади на їх прохання.

Законодавством не передбачено здійснення виконавчого провадження щодо судових рішень про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю. Водночас нормами нової редакції Цивільного процесуального кодексу України передбачено, що рішення суду щодо розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, підлягає негайному виконанню. Оскарження такого рішення не зупиняє його виконання. На підставі вищевикладеного, у разі надходження до банку (отримання банком) рішення (ухвали, постанови) суду щодо розкриття інформації, яка містить банківську таємницю, щодо зазначеного у рішенні клієнта (клієнтів), Національний банк рекомендує вжити заходів щодо негайного виконання такого рішення суду. Якщо у рішенні суду не визначено порядку та/або форми надання такої інформації, рекомендується узгоджувати ці питання з особою, якій згідно з рішенням суду має бути розкрита інформація, що містить банківську таємницю.

Особи, винні в порушенні порядку розкриття та використання банківської таємниці, несуть кримінальну, цивільну та дисциплінарну відповідальність згідно із законами України. У разі заподіяння банку чи його клієнту збитків шляхом витоку інформації про банки та їх клієнтів з органів, які уповноважені здійснювати банківський нагляд, збитки відшкодовуються винними органами. [4]

Кримінальна відповідальність може настати за дії, передбачені статтями 231 («Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську

таємницю») і 232 («Розголошення комерційної таємниці») КК України.

Цивільна відповідальність працівників банків може наступити на підставі статей 611, 623, 1076, 1172 ЦК України і полягає у відшкодуванні завданої клієнту матеріальної і моральної шкоди за розголошення банківської таємниці. Відповідно до п. 2 ст. 1076 ЦК України у разі розголошення банком відомостей, що становлять банківську таємницю, клієнт має право вимагати від банку відшкодування завданих збитків та моральної шкоди. Зацікавлені особи повинні звернутися з позовом до районного суду.

Дисциплінарну відповідальність несуть службовці банку, якщо вони порушують умови контракту щодо збереження банківської таємниці, відповідно до зобов'язання про охорону банківських секретів. У таких випадках керівництво банку може звільнити працівника. Покарання за розголошення банківської таємниці не має суперечити чинному законодавству, а заходи впливу мають базуватися на визначених законом підставах.[3]

Отже, можна зробити висновок, що законодавчий рівень питання щодо забезпечення банківської таємниці досить високий. Встановлення правових основ та закріплення дієвих механізмів охорони банківської таємниці є важливим елементом правового забезпечення підприємницької діяльності. Але поряд з цим виступає значна потреба щодо вдосконалення законодавчої бази до правових еталонів Європейського союзу у сфері банківської таємниці.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №№ 40-44. - Ст.356.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 року // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 5-6. - Ст.30.
3. Костюченко О.А. Банківське право: підручник . - 2-ге вид., переробл. та допов. - К.: Атіка, 2011. - 376 с.
4. Ващенко Ю.В. Банківське право: навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 344 с.

Сучасне розуміння інституту неплатоспроможності

Носатова А.А., студент ННІПІ НАВС

Науковий керівник: кандидат економічних наук *Загорняк Н.Б.*

Впровадження у господарську діяльність досягнень науково-технічного прогресу, як відомо, спричинило швидкий розвиток економічних відносин, що у XXI столітті характеризується стрімкими темпами. Водночас внаслідок фінансової кризи проблема неплатоспроможності, яка ще 20 років тому була майже невідчутною для більшості суб'єктів господарювання, почала даватися взнаки. Ця проблема залишається актуальною і на сьогодні. Для міжнародної фінансової кризи характерними є зниження обсягів виробництва у різних галузях економіки; збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, спричинене зниженням або повною відсутністю стабільності і правовою незахищеністю.

В Україні інститут банкрутства (неплатоспроможності) утворився внаслідок формування засад підприємництва, відповідно до яких підприємницька діяльність – це самостійна, систематизована, ініціативна, ризикова діяльність суб'єктів господарювання, з метою отримання